

Arastırma Makalesi

Refah Rejimlerinde Bağımsız Çalışanların İşsizlik Sigortası: Türkiye Örneği

Unemployment Insurance for the Self-Employed in Welfare Regimes: The Case of Turkey

Yavuz Selim KAYMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi

İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

yavuzselimkymz@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0698-9011>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
08.01.2025	13.03.2025

Öz

Sosyal politika sosyal risklere karşı bireyleri korumak amacıyla devlet tarafından uygulanan politikalar olarak aynı zamanda kapsayıcı ve bütünleştirici özelliği de sahip politikalardır. Sanayi devrimiyle oluşan işçi sınıfı hem dar anlamda sosyal politika hem de dar anlamda sosyal güvenliğin mesnedini oluştururken aynı zamanda “bağımlı çalışan” oranının çalışan nüfus içinde yüksekliği sosyal politikaların gelişiminde etkili olmuştur. Yakın dönemde girişimciliğin teşvik edilmesi, 2008 krizi, pandemi süreci ve gig ekonomisiyle bağımsız çalışan nüfus daha da yoğunlaşmıştır bazı atipik istihdam biçimleriyle kendini gösteren önemli bir alan bağımsız çalışanların diğer tüm bağımlı çalışanlar gibi sosyal risklere dolayısıyla işsizlik riskine maruz kalmaları da olağan bir durumdur. Çalışmanın temel amacı emeğin tarihsel sürecine değinmek suretiyle sanayi devriminden günümüze çalışan statülerini değinmek suretiyle önemli bir boşluk olarak nitelendirilebilecek olan bağımsız çalışanların işsizlik sigortası uygulamasını aynı zamanda farklı rejimlere ait ülke özelliklerine değinerek açıklamaktır. Türkiye’de ise çalışan statüleriyle ilgili bazı istatistiki bilgiler farklı ülkelerle karşılaştırmalı olarak verilmiş ve bağımsız çalışanların işsizliğiyle ilgili ihtiyacın belirginleştiği somutlaştırılmıştır. 4447 sayılı kanunla uygulanan devamında isteğe bağlı sigortaları da kapsayan ve son olarak bağımsız çalışanlarla ilişkili “esnaf ve ahilik sandığı” uygulamasıyla getirilen düzenlemelere değinilmiştir. İşsizlik sigortasının sağlamış olduğu uygulamaları somutlaştırmak ve farklı ülkelerdeki uygulamaları karşılaştırmak suretiyle prim şartı, ödenek miktarı ve süresi gibi özelliklere sahip olan uygulamanın geleceğe yönelik olarak yansımaları çalışmada analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gig Ekonomisi, Bağımsız Çalışan, İşsizlik Sigortası, Refah Rejimi, Esnaf Ahilik Sandığı, Türkiye

Abstract

Social policies which are implemented by the state to protect individuals against social risks, and they are also policies that have inclusive and integrative features. While the working class formed with the industrial revolution constitutes the basis of both social policy sense and social security in a narrow sense, at the same time, the high rate of “dependent workers” in the working population has been effective in the development of social policies. In the recent period, with the encouragement of enterprise, the 2008 crisis, the pandemic process and the gig economy, the self-employed population has further intensified. It is a prominent area that manifests itself with some atypical forms of employment, and it is normal for self-employed workers to be exposed to social risks and therefore to the risk of unemployment like all other dependent workers. The main objective of the study is to explain the unemployment insurance practice of independent workers, which can be described as a significant gap, by referring to the historical process of labour and employee statuses from the industrial revolution to the present day, also by referring to the country characteristics of different regimes. In Turkey, some statistical information on employee statuses is given in comparison with different countries and it is concretized that the need for unemployment of independent workers has become apparent. Law No. 4447, which encompasses voluntary social insurances and finally the regulations introduced with the application of “tradesmen and ahilik fund” which has adherence with self-employed have been mentioned. By concretizing the practices provided by unemployment

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Kaymaz, Y.S., 2025, Refah Rejimlerinde Bağımsız Çalışanların İşsizlik Sigortası: Türkiye Örneği, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 60(1), 1071-1084.

insurance and comparing the practices in different countries, the future reflections of the practice, which has features such as premium requirement, amount and duration of benefits, have been analyzed in the study.

Keywords: *Gig Economy, Self-Employed, Unemployment Insurance, Welfare Regime, Tradesmen Ahilik Fund, Turkey*

1. Giriş

Çalışma, dolayısıyla “emek” ve üretim faaliyetleri insanlık tarihiyle birlikte var olmuş insan hayatına tesir etmiş zamana göre farklı şekillerde (zihinsel/bedensel faaliyetler) kendini göstermiş önemli bir unsurdur. Gerek avcılık-toplayıcılık döneminde sanayi öncesi, gerek sanayileşme sürecinde ve sanayi sonrası süreçlerde “çalışma” dolayısıyla “emek” her zaman var olmuştur. Fakat önemli bir dönüm noktası olan sanayi devrimi çalışan profilini derinden etkilemiştir, “çalışan sınıf” çalışma hayatının önemli bir odak noktası olmuştur bağımlı çalışan oranı artmıştır. Özellikle refah devletinin altın çağı olan 1945-1975 arası dönemde bağımlı çalışan nüfus %90 seviyesine ulaşmıştır. Dolayısıyla dar anlamda sosyal politika, literatürde işçi-işveren ilişkisi ekseninde gelişmeye başlamıştır. Bu bağlamda değinilmesi gereken diğer bir unsur olan sosyal politika veya refah devleti uygulamaları, sosyal risk kavramını bertaraf ya da tazmin etmeye çalışan bir kavram olarak insanlık tarihi kadar eskidir. Gelecek endişesinden kaynaklı bireysel tasarruf yönteminden itibaren günümüz modern refah devleti anlayışına kadar; öncesinde “hayırseverlik” anlayışıyla sonrasında günümüzde zorunlu devlet politikası haline gelene kadar geçmişten günümüze klasik ve modern sosyal güvenlik teknikleriyle uygulanmıştır.

Risk olgusunun insan hayatta olduğu sürece var olduğu düşünüldüğünde sosyal politika uygulamalarının her zaman var olması gerektiği ve toplumların sosyal ihtiyaçlarının farklılaştığı düşünüldüğünde sosyal politikaların farklı araçlar yoluyla ve farklı konulara hitap edecek şekilde dinamik bir yapıya sahip olması da olağandır. Yakın dönemde gig ekonomisinin önemli bir etki oluşturduğu bir alan “istihdam” olmuştur. Çalışma hayatına etkide bulunan önemli bir dinamik “gig ekonomisi”, çalışanları geleneksel olarak “bağımsız çalışan” olarak değerlendirilmektedir bazı yargı kararları Uber çalışanlarının aslında bağımlı çalışan olarak nitelendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. (CIPD, 2023:4-5)

Modern refah devletinin vatandaşlarına herhangi bir ayırım gözetmeksizin ileri düzeyde standart sağlama hedefi ve aynı zamanda sosyal politikanın bütünleştirici ve kapsayıcı hedefi düşünüldüğünde işçi-işveren ilişkileri dahil toplumun tamamına (dezavantajlı gruplar vb.) hitap etmesi beklenen bir durumdur. İşsizlik sosyal bir sosyo-ekonomik risk olarak önlem alınması gereken sosyal ve ekonomik maliyetleri olan ve içinde farklılaşmakla birlikte hem gelişmiş hem gelişmekte olan ülkelerde rastlanılan ve aktif/pasif istihdam politikalarıyla mücadele edilen önemli bir sorundur. Bu ekseninde pasif istihdam politikalarına örnek olarak bazı politikalar; işsizlik sigortası ve işsizlik yardımı ülkeler tarafından uygulanmaktadır. Esasen uluslararası anlamda önemli olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 'nün 102 nolu sözleşmesinde yer alan sigorta kollarından biri de işsizlik sigortasıdır. Bunun yanı sıra sosyal güvenlik sistemine etki eden önemli unsurlardan biri de kapsamdır; “evrensel-seçici”, “kurumsal-kalıntı” gibi belli başlı yaklaşımlar kimlerin sosyal güvence altına alınması kimlerin sosyal güvence şemsiyesi dışında kalacağına belirlenmesi hususları sosyal politika gündemini meşgul eden ve aktüeryal dengelerden dolayı üzerinde karar verilmesi gereken/tartışılan önemli hususlardır.

Nitekim artan sosyal harcamalar bir taraftan devlete maliyet doğururken diğer taraftan belli kişilerin kapsam dışı bırakılması “düalist” yapıya sebep olmaktadır; söz konusu durum sosyal adaleti engellemesi gibi negatif durumların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Çalışmada ise sosyal politikaların karşılaştırılmasına olanak sağlayan refah rejimlerine ait belirli ülke örneklerine değinmek suretiyle “bağımsız çalışan” statüsünde bulunan kişilerin durumu istatistiki bilgilerle somutlaştırmıştır. Aynı zamanda işsizlik sigortasından yararlanıp yararlanmadığının tespiti ve konu hakkında uygulanan politikaların karakteristik özellikleri tahlil edilmiştir. Söz konusu elde edilen bilgiler ışığında Türkiye'nin durumu farklı ülkelerle analiz ederek bir kıyaslama yapmak ve uygulamaya geçecek olan ahilik ve esnaf sandığının geleceğe yönelik ne tür etkiler doğuracağına yönelik bir yaklaşım oluşturmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2. Çalışan Statüsü ve Refah Rejimleri

2.1. Çalışan Statüsü

Emeğin tanımı düşünüldüğünde “mal ve(ya) hizmet üreten insan etkinliği” olarak yapılan tanımda insan etkinliği olarak tanımlandığı üzere emek genel bir kapsama hitap etmektedir. Söz konusu tanımdan anlaşılacağı üzere bağımlı/bağımsız çalışan ayrımı yapmaksızın çalışma hayatının her ne kadar çalışanlar içinde “bağımlı çalışan” nüfusun çoğunluk olsa da “emek” kavramının salt bağımlı çalışanlardan ibaret olmadığı ve çalışanların tamamını (bağımlı/bağımsız çalışanları) da kapsadığı anlaşılmaktadır. (Seyyar, 2008:113-114) Çalışan statülerinin tamamı düşünüldüğünde aslında bir ülkede yaşayan bütün insanların büyük oranda

kapsama alındığı çıkarımı yapılabilir fakat oranı ülkelere değişmekle birlikte bağımsız çalışanların da bulunduğu oranları düşük olsa dahi yadsınamaz bir gerçektir. Esasen dar anlamda sosyal politika olarak değerlendirilen “işçi-işveren” ilişkilerine dayalı sorunlar ayrıca dar anlamda sosyal güvenlik tanımı, sadece sosyal sigorta politikalarından faydalananları kapsamına aldığı anlaşılmaktadır. (Kılıç, 2017:379) Halbuki geniş anlamda sosyal politika “*değişik sosyal grupların (işsizler, gençler, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, özürllüler, bakıma muhtaçlar, ev hanımları, yabancılar vs) hak ve menfaatlerini belirlemek, korumak ve geliştirmek sosyal politikanın ana hedefleri arasına girmektedir.*” (Seyyar, 2011:26)

Küreselleşme önce süreçte Keynesyen ekonomi politikalarıyla refah devleti anlayışının hâkim olduğu dönem altın çağı 1945-1975 yılları arasında gelişmiş ülkelerde nüfusun %90 gibi bir oranının ücretlilerden oluştuğu belirtilmiştir. (Topalhan, 2015:222) Dikkat çekici önemli tarihsel bir bilgi ise sanayi devriminin gerçekleştiği İngiltere’de oluşan bir işçi sınıfının arttığı dönem öncesine dayanan süreç yaşanan dönüşümü anlamak adına önem arz etmektedir. “... 19. yüzyılın başlarında, çalışan nüfusun takriben 4/5’ü kendi nam ve hesabına çalışanlardan oluşuyordu. 1870’lerde bunların nisbeti 1/3’e indi, 1940’larda 1/5’e düştü. 1966 yılına gelindiğinde, İngiltere’de faal nüfusun %90’ını bağımlı olarak çalışanlar teşkil ediyordu.” (Kazak, 2012:66) Söz konusu istatistiki bilgiler sanayi devrimi öncesine dayanan tarım toplumundan günümüze kadar gelişen süreç hakkında genel özelliklerin anlaşılması ve emek piyasalarının dönüşümü hakkında da ipucu vermektedir.

Bir tasnifte ise çalışan statüsü “1996 tarihli İstihdam hakları yasası (Employment Rights Act, 1996)” tarafından “*çalışan, işçi, serbest meslek sahibi*” gibi üç bileşene dayandırılmıştır. (<https://www.acas.org.uk/employment-status>, Erişim 28.12.2024) Diğer bir tasnif biçimi ise OECD ‘ye aittir; OECD bağımsız çalışanları “*bağımsız çalışan oranı, işverenler, kendi hesabına çalışanlar, üretici kooperatif üyeleri ve ücretsiz aile çalışanları*” olarak muhtelif bileşenlere dayandırmıştır. (<https://www.oecd.org/en/data/indicators/self-employment-rate.html>, Erişim.01.01.2025)

Türk çalışma mevzuatı bakımından çalışma statüsünün tespit edilmesi hususunda önem arz eden nokta “bağımlılık unsurudur” ve bağımlılık unsuruna dayanan bir tasnif konuyla ilgili olarak yapılmıştır. Tasnif çalışma eylemini iki temel bileşene dayandırmıştır “...*bunlardan biri bağımlı çalışma*”, diğeri ise “*bağımsız (veya serbest) çalışma*” olarak adlandırılır. Birçok sistemde “*bağımsız çalışma*” kavramı, bir hukuk kuralı ile tanımlanmamış; iş sahibi ve iş gören kimse arasındaki bağımluluk unsurunun yokluğunda, bağımsız çalışma olduğu kabul edilmiştir.” (Ertürk, 2024:693) Bu bağlamda yapılacak bir değerlendirme de iş sözleşmenin varlığı (işçi/işveren unsurları bakımından) bağımlı/bağımsız çalışan ayırımına mesnet oluşturmaktadır fakat çalışmada değinileceği üzere statü tespitiyle ilgili bazı problemlere ve çözüm yollarına değinilmiştir.

2.2.Refah Rejimi ve Sosyal Politika

Refah rejimleri ülkelerin uyguladıkları politikalara göre yapılan bir sınıflandırma işlemidir. Dolayısıyla salt bir ülke incelemesinden ziyade içinde birden fazla ülkeyi kapsama alan geniş bir kavramdır. Özellikle belli başlı yönlerden sosyal politika ile ilişkili olduğu için refah rejiminin işlevi daha somutlaştırılmıştır; bahsi geçen tasnif işleminin düzensiz ve kopuk görünen bilgileri bir düzene göre tasnif ederek sosyal politikanın anlaşılmasına katkı sağlayan bir işlem olarak nitelendirilmiştir. (Spicker, 2014:167)

Refah rejimlerini oluştururken belli başlı kriterler kullanılmıştır ve Andersen tarafından literatüre kazandırılan üçlü sınıflandırmada “dekomüdfikasyon” kriterini gruplandırma işlemlerinde kullanılan bir kriterdir. (Andersen, 1990:52) Ayrıca Effinger tarafından yapılan tasnif işleminde “kültür” eksenli bir sınıflandırma koyulmuştur. (Effinger, 2005:5) Gal ise oluşturduğu tipolojide “dinin hayatınızdaki yeri ne kadar önemlidir?” şeklinde bir kriter koyarak sınıflandırma yapmış Güney Akdeniz refah rejiminin kapsamına daha fazla ülke olarak grubu geliştirmiştir. (Gal, 2010:290)

Andersen tarafından sunulan üçlü tasnif dışında, ayrıca “prodüktivist refah rejimi”, “Güney Akdeniz refah rejimi”, “post-komünist refah rejimi” gibi birçok farklı gruplandırma işlemi literatürde yer edinmiştir. Türkiye için muhtelif tanımlar yapılmıştır genel kabul olgunlaşmamış model kriterine dayanan ve içinde Portekiz, İspanya, Yunanistan ve İtalya’nın bir kısmını kapsayan Güney Akdeniz refah rejimine girdiği yönündedir. (Powell, Yörük, 2017:87-88)

Çalışmanın temel odak noktasını oluşturan “bağımsız çalışanların işsizliği” konusunda belli başlı ülke örneklerine değinilmesi aynı zamanda ülkenin kabul edildiği refah rejimine ilişkin ipuçları da vermesi muhtemeldir. Örnek olarak kapsayıcılık bakımından “evrensel” kaynak bakımından “devletçi” yapıya sahip sosyal demokrat refah rejiminde bağımsız çalışanlara ilişkin politikaların hızlıca hayata geçirilerek söz konusu soruna ilişkin çözüm üretmesi beklenen bir durum olarak görülmektedir. Çalışmada değinileceği üzere

kıyaslama Türkiye'nin Güney Akdeniz refah rejiminde yer alan bazı ülkelerle birlikte kıta Avrupası, liberal, sosyal demokrat refah rejimine ait bazı ülkelerin verileri karşılaştırılmıştır.

2.3. Bağımsız Çalışanların İşsizliği

Tarihsel süreç bakımından bir değerlendirme yapılırsa 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartı ve 1996 tarihli Gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartında işsizlik riskinin genel olarak işçiler başka bir deyişle bağımlı çalışanlara hitap ettiği, dolayısıyla işsizlik sorunu açısından bağımsız çalışanların ihmal edildiği de anlaşılmaktadır. (Akpulat, Köme: 2019:169) İşsizliğin hem sosyal hem ekonomik yönden maliyetleri olan önemli bir sosyo-ekonomik sorundur dolayısıyla sosyal politika bu riskle mücadele etmek adına “aktif” ve “pasif” istihdam politikaları uygulamaktadır. Burada işsizlik sorununu biraz daha geniş açıdan ele almak gerekmektedir; işsizlik sorunu sadece bağımlı çalışan nüfusunun karşılaşması muhtemel bir sorun olmayıp gerek bağımsız çalışanların da karşılaşması muhtemel bir sorundur. Ayrıca modern sosyal güvenliğin ayırt edici özelliğinin riske maruz kalan kişilerin muhtaçlığa düşmesini engellemesi düşünüldüğünde bağımsız çalışanların da sosyal risklerle karşılaşması ve muhtaçlık riskiyle karşılaşması son derece olağandır dolayısıyla sosyal politika kapsamına alınması gereken gruplardandır (Arıcı, 2015:5)

Daha geniş perspektifte değerlendirildiğinde sosyal politikanın “bütünleştirici ve kapsayıcı” özelliği bulunmaktadır. Açıkça işsizlik gibi önemli bir sosyal riske maruz kalmış bağımlı çalışan nüfusun kapsam dışı kalmasının refah devletinin işleviyle çelişeceği açıktır. (Reisman, 2001:41)

Ayrıca sosyal politika statik değil dinamik bir özelliğe sahiptir; ülkelerin nüfus projeksiyonları, siyasi seçimler, istihdam, ekonomik gelişmişlik yapıları gibi birçok unsur her ülkede farklı sosyal politikaların uygulanmasına sebep olması son derece olağan bir durumdur. Örneğin nüfus politikaları özelinde düşünüldüğünde ebeveyn izinleri, çocuk yardımları gibi uygulamalarla bazı ülkeler pronatalist politikalar uygularken diğer taraftan nüfus yoğunluğu sorunuyla mücadele eden ülkelerin antinatalist politikalar uygulaması önemli örneklerdir. Bağımsız çalışan özelinde düşünüldüğünde ise bağımlı çalışanlar gibi işsizlik durumuyla karşılaşmaları durumu da alenen bir sosyal risk grubu olarak değerlendirilmelerini gerektirmektedir. Özellikle OECD ülkelerinde girişimciliğin artan maaş eşitsizliklerine karşı bir çözüm olması gerektiği vurgulanmış aynı zamanda hem kendisi hem de çalışanları için gelir kapısı olan girişimcilerin dolayısıyla bağımsız çalışanların önemini belirtmiştir. (OECD, 2019:3)

Bağımsız çalışanların sosyal risk olan işsizliğe maruz kaldığını gösteren önemli bilgi sunan OECD kayıp girişimciler raporu önem arz etmektedir. Söz konusu raporda “2018 yılında AB’de bir önceki yıl işsiz olan 567.600 kişi iş kurmuştur bu rakam işsizlerin yaklaşık %2,5’ine denk gelmektedir. Söz konusu oran ekonomik krizden bu yana biraz azalmıştır. (2008 ve 2009’da %2,8) Bununla birlikte, bu durum işsizlerin iş kurma yoluyla çalışma hayatına geri dönme potansiyeline işaret etmektedir. Bununla birlikte, politika yapımcıların işsizlere hızlı bir şekilde iş kurma yolları sunması önemlidir çünkü iş kurmaya olan ilgi kısa süredir işsiz kalanlar için en yüksek düzeydedir.” (OECD, 2019:28)

Söz konusu tespit işsiz kalan kişilerin yeni iş kurma konusuna eğilimini başka bir deyişle “bağımsız çalışan” statüsüne geçme eğilimini aksettirmektedir diğer taraftan siyasi erkin de girişimciliği destekleme konusunda fırsat sunmasına atıf yapmaktadır. 2019 yılında bağımsız çalışanların (self-employed) sosyal korumaya erişimi konusunda Avrupa Birliği; “serbest meslek sahibi kişilere yönelik sosyal korumaya erişimle ilgili zorlukları ele almak için de birlik eylemi gerçekleştirilebilir” şeklinde “bağımsız çalışanları” odak noktasına alan bir tavsiye de bulunmuştur. (Avrupa Birliği Resmî Gazetesi, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019H1115%2801%29>, Erişim, 28.12.2024.) Ayrıca tavsiye kararı ile, Avrupa Sosyal Haklar bölümünde (pillar) “istihdam ilişkilerinin türü ve süresi gözetilmeksizin çalışanlar ve benzer koşullara altında sahip serbest meslek çalışanları yeterli sosyal koruma hakkına sahiptir” bağımsız çalışanlar güvence altına alınmıştır. (Eurofound, 2024:5)

3. Gig Ekonomisi ve Platform Çalışanları

2008 krizinin ve devam eden süreçte pandemi sürecinin bir yansıması olan “gig ekonomisi”, emek piyasalarını etkileyen bir dinamik olmuştur ve gig ekonomisi “insanların bir işverene bağlı çalışması yerine geçici işlerde veya her biri bağımsız ödenen ayrı iş birimlerinde çalışmasına dayanan bir çalışma biçimi” şeklinde tanımlanmaktadır. (CIPD, 2023:2) Başka bir tanımdaysa gig ekonomisi “...bir örgütün geçici pozisyonlarının bağımsız çalışanlarla sözleşme yapılarak doldurulduğu bir çalışma biçimi” olarak belirtilmiş söz konusu tanım içinde bir güvencesizlik barındırmakla birlikte “bağımsız çalışan” statüsüne değinilmiş ve artış trendinde bir dinamik olduğu açıklanmıştır. (Janadari, Preena, 2020:1)

Gig ekonomisinin üç temel bileşeni olduğu ifade edilmiştir; maaşlı ya da ücretli çalışan yerine, iş başına ücret alan bağımsız çalışanlar, bir noktaya taşınma ya da bir ürünün teslim edilmesi gibi bir hizmete alma niyetinde olan tüketiciler ve müşterilerine uygulama tabanlı teknoloji platformlarını kullanarak ulaşan şirketler (Uber vb.) şeklinde somutlaştırılmıştır. Aynı zamanda gig ekonomisinin küresel bir trend haline geldiği ve herhangi bir yavaşlama emaresi belirtmediği ifade edilmiştir. (Istrate, Harris, 2017:3-6) Söz konusu sürecin gelecekte bir trend olarak devam edeceği varsayılırsa bağımsız çalışan statüsünün toplam çalışanlar içinde payının artırarak devam edeceği öngörülmektedir dolayısıyla sosyal politikanın kayıtsız kalamayacağı bir alan olarak izlenimi vermektedir.

ABD örneğinde, gig ekonomisiyle birlikte bazı etkilerin ortaya çıktığı istihdam ve gelirin değişken hale gelerek belirsizlik doğurduğu ve nihai anlamda riski artırdığı sonuç olarak kişilerin daha fazla çalışmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir. Sosyal politikanın ise bu değişime ayak uyduramadığı (geç kaldığı), mevcut düzenlemelerin geleneksel çalışma biçimleri için tasarlanmasından dolayı sosyal politikanın bu süreçte cevap veremediği, nihai olarak risk ve belirsizliğin derinleştiği ifade edilmiştir. (Friedman, 2014:172)

ILO tarafından dijitalleşmenin bir tezahürü olarak gösterilen diğer bir unsur ise “platform” çalışanları olarak belirtilmiş ve platform çalışanlarının güvence sorunundan bahsedilmiştir. Dijital çalışma platformlarında konum bazlı platformlar ve hizmetlerini uzaktan sunan çalışanların önemli unsurlar olarak nitelendirilmiş, 2023 mart ayında ILO tarafından Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 113. ve 114. oturumlarında platform ekonomisinde insana yakışır iş (decent work) konusunda standart belirleme politikası gütmüştür. (https://www.ilo.org/digital-labour-platforms_e.t.04.01.2025) Başka bir deyişle ILO insana yakışır iş politikasının bağımsız çalışanları kapsayacak şekilde genişletilmesinden bahsetmiştir. Dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan sürecin bir tezahürü olan platform çalışması, çalışanları atipik bir çalışma biçimi olarak nitelendirilmiş ve çalışanların statüsünün tespitinin de zorlaştığı, özellikle işçi-işveren ilişkisinde önemli bir unsur olan “bağımlılık” unsurunun tespiti konusunda bir belirsizlik olduğu ifade edilmiştir. ¹ (Beytar, 2022:245-246)

4. Bağımsız Çalışanların İşsizlik Sigortasının Refah Rejimlerine Göre Değerlendirilmesi

Bağımsız çalışanların işsizlik sigortası diğer sigorta kollarında rastlanacağı üzere uygulaması zorunlu (compulsory), isteğe bağlı (optional) ve “hem isteğe bağlı hem zorunlu” bir arada olarak üç yolla uygulanmaktadır fakat ülkelerin çoğunluğu temel olarak “zorunluluk” esasına göre bu hizmeti sunmaktadır. (Medic, 2023:4)

Tablo 1: Refah Rejimlerine Ait Bazı Ülkelerde Bağımsız Çalışanlara İlişkin İşsizlik Sigortası Uygulaması

Ülke	Refah Rejimi	Uygulama Biçimi	Süresi	Ödenek Miktarı
İspanya	Güney Akdeniz	Zorunlu	4 ila 24 ay arası	Referans gelirin %70'i
İtalya	Güney Akdeniz	Zorunlu	1 ila 12 arası	Referans gelirin %75'i of 1,470 avro kadar)
Portekiz	Güney Akdeniz	Zorunlu	Faaliyetin durdurulmasından önceki 48 ay içinde 24 ay	Referans gelirin %65'i (eğer kişi bakmak yükümlüyse %75)
Fransa	Kıta Avrupası	Zorunlu	6 ay	Aylık 800 avro (sabit miktar)
Almanya	Kıta Avrupası	İsteğe Bağlı	6 -24 ay arası	Referans gelirin 60% ya da %70'i (aile durumuna göre)
Finlandiya	Sosyal-Demokrat	Zorunlu/İsteğe Bağlı	300, 400 ya da 500 gün (iş arayanın kıdemine ve yaşına bağlı olarak)	Zorunlu ise günlük 37,21 avro. Gönüllü ise: temel ödenek miktarı + %45'i günlük referans gelir ile temel tazminat arasındaki

¹ Aynı zamanda çalışmada platform çalışanları açısından belli başlı çözüm yolları sunulmuş bir çözüm yolunun da platform çalışanlarının “bağımsız çalışan” olarak da kabul edilebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca yazar platforma çalışanlarının bağımsız çalışan dışında “işçi” ya da “üçüncü bir kategori” olarak da kabul edilebileceğini belirtmiştir.

				farkın belirli bir limite kadar olan kısmı (3.535 €/ay) + limiti aşan gelirin %20'si
İsveç	Sosyal-Demokrat	Zorunlu/İsteğe Bağlı	300 gün (eğer 450 eğer bakmakla yükümlü olunan çocuk varsa)	Zorunlu için aylık 1.009 avro. Gönüllü için İlk 200 gün için referans maaşın %80'i, daha sonra %70'i kadar.
Türkiye*	Güney Akdeniz	Zorunlu	180-300 gün prim ödeme gün sayısına bağlı.	En az %40 en fazla asgari ücretin brüt tutarının %80'i kadar.

Kaynak: Unedic, Europ'Info 2023, *Unemployment Insurance in Europe Self-Employed Workers*, 2023:4, *Türkiye ile ilgili bilgiler 4447 sayılı kanundan derlenmiştir.

Tablo 1 'de görüleceği üzere Güney Akdeniz refah rejiminde yer alan İspanya, İtalya, Portekiz ülkelerinde zorunlu olarak uygulanmaktadır. Kıta Avrupa'sında yer alan Fransa'da zorunlu aynı refah rejiminde yer alan Almanya'da ise isteğe bağlı uygulanmaktadır. Yüksek düzeyde refah sağlayan ülkeler olarak nitelendirilen "sosyal demokrat refah" rejimlerinde bulunan Finlandiya ve İsveç hem zorunlu hem isteğe bağlı uygulanmaktadır. Süreler bakımından değerlendirildiğinde İsveç'te 450 gün Finlandiya'da 500 gün Almanya'da ise 720 gün (24 ay) kadar sürelerle ulaşmaktadır. İşsizlik ödeneği miktarı ise ülkelere göre farklılık göstermektedir referans maaşın %70-80 farklı oranlarda ödemeler yapılırken Fransa'da sabit aylık 800 avro tutarında ödeme yapılmaktadır.

Tablo 2: Bazı Ülkelerde Bağımsız Çalışanların Toplam İstihdamdaki payı (%)

Yıllar	Türkiye	İtalya	İsveç	Almanya	Fransa
2015	33,1	24,4	10,3	10,8	11,6
2016	32,4	23,9	10,0	10,4	11,8
2017	32,2	23,4	9,8	10,2	11,7
2018	32,0	22,9	9,7	9,9	11,6
2019	31,5	22,7	9,8	9,6	12,1
2020	30,2	22,5	9,9	8,9	12,4
2021	30,1	21,8	10,1	8,8	12,6
2022	29,7	21,5	10,5	8,7	13,1

Kaynak: <https://data.worldbank.org>, Erişim:03.01.2025

4.1.Liberal Rejim

Andersen tarafından oluşturulan tipolojide yer alan gruplardan biri "liberal refah rejimidir" genel anlamda gelir testlerine dayanan, düşük düzeyde evrensel transferlerin ve sosyal sigorta planlarının baskın olduğu, devletin özel refah programlarını destekleyerek piyasayı teşvik ettiği rejim olarak nitelendirilmiştir ülke örnekleri ABD ve Kanada olarak ifade edilmiştir. (Andersen, 1990:26-27) Fakat Avusturalya, Yeni Zelanda ve İngiltere 'de gurubun temsilcisi ülkeler olarak değerlendirilmiştir. (Topalhan, 2015:46)

İngiltere'de bağımsız çalışanlar için işsizlik sigortası uygulaması bulunmamaktadır. (Unedic, 2023:4) Aynı zamanda hem İngiltere ve İrlanda'da bağımsız çalışanlar için katkıya dayalı bir işsizlik sigortası uygulaması bulunmazken bağımsız çalışanlar "primsiz" sistemden ve "gelir testine" dayanan uygulamalardan yararlanmaktadır. Söz konusu durumun temelinde yatan mantık liberal rejimin gelir testine bağlılık esasına ve bağımsız çalışanların diğer çalışanlara göre daha güçlü destek almasına dayandığı ve aynı zamanda bu durumun bir farklılık doğurduğu da ifade edilmiştir. (Spasova, Bouget, Ghailani, Vanhercke, 2019:163) Anlaşılacağı üzere bağımsız çalışanlar için işsizlik sigortası uygulamasının bulunmaması bu statüde çalışanların tamamen sistem kapsamı dışında kalmadığı, gelir testine dayanan primsiz ödemelerden yararlandığı anlaşılmaktadır değinildiği üzere yararlananlar arasında farklılık bulunan rejimlerdir dolayısıyla sosyal demokrat refah rejiminden farklılaşmaktadır.

4.2.Sosyal Demokrat Refah Rejimi

Andersen tipolojisinde yer edinmiş olan diğerlerine göre daha az ülkeyi kapsayan bir grup “sosyal demokrat refah rejimidir; evrenselcilik ve dekomüdfikasyon ilkelerinin benimsendiği ülkelerdir. Sosyal haklar yeni orta sınıfları da kapsayacak şekilde genişlemiştir.(Andersen,1990:27) Andersen, bu grupta yer alan ülkeleri aynı zamanda güçlü düzeyde sosyalizm ideolojisiyle özdeşleştirmiş ve Danimarka, Finlandiya, Hollanda, Norveç, İsveç ülkeleri bu grup içinde değerlendirilmiştir.(Andersen,1990:74) Aynı zamanda Topalhan diğer ülkeler ek olarak İngiltere’yi de bu grupta değerlendirmiştir.(Topalhan, 2015:27) Refah hizmetlerinin “evrenselci” yapıya sahip olması ve işsizlik özelinde düşünüldüğünde hem bağımlı hem bağımsız çalışanları kapsamı beklenmektedir. Tablo-1’ de değinildiği üzere İsveç ve Finlandiya’da hem isteğe bağlı/hem zorunlu olarak bağımsız çalışanların işsizlik sigortası uygulanmaktadır. Örnek olarak Finlandiya’da refah hizmetleri genel olarak iki kategoride değerlendirilmektedir. “Temel faydalar (basic benefits)” ve katkı sağlanarak yararlanılan, gelir testine dayanan emek piyasası destekleri (työmarkkinatuki) süreden bağımsız sunulan hizmetlerdir. Diğer kategoride ise bağımlı/bağımsız çalışan statüsüne göre farklılaşan “çalışma zorunluğuna” dayanan ve 400 güne kadar yararlanılan yardımlar bulunmaktadır. (European Commission: 2018:1)

Dolayısıyla bağımsız çalışan özelinde düşünüldüğünde işsizlik sigortasından yararlanma süresi sona erdiğinde de gelir testine bağlı olarak ve süreden bağımsız olarak farklı refah hizmetleri elde etmeye devam etmektedir. Dolayısıyla dekomüdfikasyon puanının yüksek olduğu diğer ülkelerde de benzer şekilde hizmetlerin kapsayıcılığından dolayı bireylerin belirli standartlarda yaşam seviyesini sürdürmesi önemli bir özellik olarak görülmektedir. (Andersen,1990: 52)

Söz konusu ülkelerde tam istihdam hedefine yönelik tarihsel bağlılık ve esnekleşme politikalarıyla birlikte işverenlerin daha az korunan bireyleri çalıştırma gereksinimi duymamasını sağlamaktadır. Bu gruba ait İzlanda, Danimarka ve İsveç gibi ülkelerde “bağımsız çalışanlar” tüm sigorta temelli faydalardan yararlanmaktadır ve nerdeyse “boşluk” sayılabilecek bir alan bulunmamaktadır. (Spasova, Bouget, Ghailani, Vanhercke, 2019:165) Fakat söz konusu durumun istisnaları olarak Norveç ve Hollanda’da bağımsız çalışanlar için işsizlik sigortası uygulaması bulunmamaktadır. (Unedic, 2023:4)

4.3. Muhafazakâr- Koorperatist Refah Rejimi

Andersen tipolojisinde yer edinmiş başka bir grup muhafazakâr- koorperatist modeldir; Almanya, Fransa, İtalya gruba yakın ülkeler olarak değerlendirilmiştir. (Andersen, 1990:27) Genel olarak bağımsız çalışanlar büyük oranda tüm sigorta temelli uygulamalardan yararlanmaktadır. Ancak bu bir kategoriye dayanmaktadır başka bir deyişle refah hizmetlerine erişim kategorilere göre farklılaşmaktadır; Almanya ve Fransa’ da kategori bazlı uygulamalar bulunmaktadır. Söz konusu refah rejimine ait ülkelerde tarihsel olarak, reform eğilimleri, bağımsız çalışanlara ait yeni statülerinin sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesi ve statülerin uyumlaştırılması yönünde geliştiği ifade edilmiştir. (Spasova, Bouget, Ghailani, Vanhercke, 2019:165) Tablo’1 de değindiği üzere Fransa 6 ay ve Almanya’da (6-24 ay arası) yararlanma süreleri ile bağımsız çalışanlara işsizlik sigortası uygulaması bulunmaktadır. Bahsi geçen reform niteliğinde önemli bir örnek Fransa’da bağımsız çalışanlar için 2019 yılında yürürlüğe giren ve kapsamı 2022’de genişletilen bir uygulama bulunmaktadır. (Unedic, 2023:3) Liberal rejimde bağımsız çalışanların işsizlik sigortasından faydalanmaması bir boşluk olarak görülmekteyken “muhafazakâr- koorperatist” refah rejiminde böyle bir boşluk olarak görülmemektedir fakat statüye bağlı farklılıklar bulunmaktadır bu yönüyle “sosyal demokrat” refah rejiminden de farklılaşmaktadır.

4.4.Güney Akdeniz Refah Rejimi

Çalışmada değinildiği üzere Türkiye’nin de kabul edildiği Güney Akdeniz refah rejimi olgunlaşmamış model kriteriyle özdeşleşmiştir. Güney refah rejimi olarak değinilen çalışmada gurubun Muhafazakâr-Koorperatist rejime yakın olduğu ifade edilmiştir fakat bağımsız çalışanlar arasında farklılaşmanın daha belirgin olduğu ifade edilmektedir. Söz konusu gruba ait ülkelerde devlet memurları ve serbest meslek sahipleri için farklı ve eşit olmayan uygulamalar mevcutken Portekiz ve İspanya’dan farklılıkların daha düşük düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Tablo 1 ‘de görüldüğü üzere İtalya, İspanya, Yunanistan ve İspanya gibi ülkelerde bağımsız çalışanlar için işsizlik sigortası uygulaması bulunmaktadır. İspanya (2010), Yunanistan (2011) ve Portekiz’de (2013) işsizlik sigortası serbest meslek sahiplerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Örnek olarak İspanya’da, “Serbest Çalışma Tüzüğü”, ile birlikte artık hem “bağımlı çalışanlar” hem “bağımsız

çalışanlar” için aynı sosyal koruma mevzuatı uygulamaktadır. Uygulamada meydana gelen farklılıkların ortaya çıkması sistemde açık “boşluk” olarak değerlendirilmektedir (Spasova, Bouget, Ghailani, Vanhercke, 2019:167) Özetle Muhafazakâr- Koorperatist Refah Rejimiyle benzerlik gösteren Güney Akdeniz refah rejiminde temel fark yararlananlar arasından farklılıkların daha yüksek düzeyde gerçekleşmesindedir bu yönüyle liberal ve "sosyal demokrat" refah rejiminden de farklılaşmaktadır.

5.Türkiye’de Çalışan Profili ve Bağımsız Çalışanlar için Esnaf Ahilik Sandığı Uygulaması

5.1.Türkiye’de Çalışanların Profili

Çalışma hayatında çalışan statüsü önemli bir istatistiki bilgi olup ülkelerin başta çalışan profili olmak üzere, nüfus, finansman gibi etkenlerden dolayı farklılaşan sosyal politika hizmetlerini sunması son derece olağan olduğu gibi sosyal politikanın kapsayıcı ve bütünleştirici özelliğinin bir gereği olduğu görülmektedir. Aksi taktirde Türkiye’de gündemi uzun süre meşgul etmiş EYT örneğinde görüldüğü üzere sosyal politikalarından “yararlananlar ve yararlanamayanlar” sorununun ve sorunun toplumsal kutuplaşmaya zemin hazırlaması muhtemel bir durum olarak görülebilir. (Spicker, 2000:86)

Önceki bölümlerde değiniline bağımlı-bağımsız çalışan ekseninde bir değerlendirme yapılırsa konu hakkında bazı istatistiki bilgiler Türk çalışma hayatında somut bilgiye ışık tutmaktadır. Bağımsız çalışanlar Türk çalışma mevzuatında “*kendi adına ve hesabına*” çalışanlar olarak nitelendirilmektedir. (Öztepe, Akbaş, 2018:1) Söz konusu tanımlama ayrıca 5510 sayılı kanunda yer edinmiştir, kanunun ilgili maddesinde “1) Ticarîkazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usûde gelir vergisi mükellefi olanlar, 2) Gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr sicilinde kayıtlı olanlar, 3) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları, 4) Tarımsal faaliyette bulunanlar” şeklinde kendi nam ve hesabına çalışanlar statüsü düzenlenmiştir.(5510 sayılı Kanun, 4.md/b)

Tablo 2’de bağımsız çalışanların toplam içindeki paylarına ait refah rejimlerine bulunan ülkelere ait istatistiki bilgiler bulunmaktadır. Çalışma toplumu olarak da anılan sosyal demokrat refah rejiminde yer alan ülkelere ait biri olan İsveç’te %10 civarı bağımsız çalışan, diğer taraftan %90 düzeyinde bağımlı çalışan oranı görülmektedir. Benzer şekilde Kıta Avrupası ülkeleri olarak nitelendirilen ülkelere ait Almanya-Fransa’da bağımlı çalışanların %90 seviyesinde olduğu görülmektedir. Söz konusu istatistiki değerler refah devletinin altın çağı olarak çalışmada değinilen %90 bağımlı çalışan oranıyla paralellik göstermektedir.

Türkiye’de ise yüzde 80’ler düzeyinde izleyen bağımlı çalışan oranlarına istinaden “bağımsız çalışan” oranının Fransa’nın %13,1 oranının iki katından daha fazla bir orana tekabül ederken Almanya’nın %8,7 oranının üç katından fazla, İsveç’in %10,5 oranının yaklaşık olarak üç katına tekabül etmektedir. Güney Akdeniz refah rejiminde yer alan Türkiye ve İtalya’nın bir kısmının diğer ülkelere göre daha yüksek düzeyde bağımsız çalışan nüfusuna sahip olduğu anlaşılmaktadır; sosyal politika bakımından değerlendirildiğinde diğer ülkelere olduğu gibi Türkiye’de kapsama alınması gereken bir alan olduğu istatistiki bilgilerden de anlaşılmaktadır. Dünyada değinilen trende benzer şekilde ve istatistiki bilgiler ışığında 12. kalkınma planında belirtildiği üzere “Yeşil ve dijital dönüşümle beraber yeni iş yapma biçimlerinin ve farklı mesleklerin ortaya çıkması, uzaktan, bağımsız ve esnek çalışmanın norm haline gelmesi muhtemeldir” şeklinde bağımsız çalışmanın gelecek için önem arz ettiği ve Türkiye için de sosyal politika bakımından önemli bir alan haline geleceği anlaşılmaktadır. (@ İkinci Kalkınma Planı, 2024-2028:44)

5.2.Türkiye’de Çalışan Statüsü, İşsizlik Sigortası, Esnaf Ahilik Sandığı Uygulaması

08.9.1999 tarihinde kabul edilen 4447 sayılı kanunla Türkiye’de içinde işsizlik sigortası uygulaması barındırdığı diğer pasif istihdam politikaları olan “ücret garanti fonu” ve “kısa çalışma ödeneğiyle” uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca diğer bir pasif istihdam politikası olan işsizlik yardımı Türkiye’de uygulanmamaktadır. Kanun açıkça prim ödeme şartını sağlayanlar için düzenlenmiştir başka bir deyişle prim ödemeyenler işsizlik sigortasından yararlanamamaktadırlar.

Esasen düşünüldüğüne işsizlik sigortası uygulaması kanunen belirli kişileri kapsama aldığı belirli grupları da kapsama almadığı anlaşılmaktadır. “... 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalıları, 4857 sayılı Kanuna göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlardan 5510 sayılı Kanunun 52 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında işsizlik sigortası primi ödeyen isteğe bağlı sigortalılar ile aynı Kanunun ek 6 ncı maddesi kapsamındaki sigortalıları ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalıları kapsar.” (4447 sayılı kanun, md/46) Türk çalışma mevzuatı özelde de sosyal güvenlik sistemi düşünüldüğünde en temelde “primli ve primsiz” sistem

bileşenlerine dayandırmak mümkündür fakat primli sistem salt çalışanların ödediği primlerden müteşekkil değildir.

Önemli diğer uygulama kanunla düzenlenen “isteğe bağlı sigortalılık” primli sistemin diğer önemli bir bileşenidir. İsteğe bağlı sigortalıların işsizlik sigortasından yararlanması 2011 yılına torba kanunla yapılan bir değişiklikle sağlanmıştır. (Akpulat, Köme, 2019:170) “... 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalıları, 4857 sayılı Kanuna göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlardan 5510 sayılı Kanunun 52 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında işsizlik sigortası primi ödeyen isteğe bağlı sigortalılar ile aynı Kanunun ek 6 ncı maddesi kapsamındaki sigortalıları ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalıları kapsar” şeklinde zorunlu sigortalıların yanı sıra isteğe bağlı sigortalılar da kapsama alınmıştır. (4447 Sayılı Kanun Değişik ikinci fıkra: 17/4/2008-5754/md 90) Fakat değerlendirme yapıldığında kanun maddelerinden anlaşıldığı üzere “bağımsız çalışanlar” için işsizlik sigortası uygulaması bulunmamaktadır; dolayısıyla çalışan statüsü bakımından ve genel sosyal politika kapsamı bakımından düşünüldüğünde “işsizlik sigortası” uygulamasında bağımsız çalışanlar açısından “Ahilik ve Esnaf Sandığı” kurulana kadarki süreçte bir boşluk olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye’de 23/2/2017 kabul tarihli 6824 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile bağımsız çalışanların işsizlik sigortasından yararlanması hedeflenmiştir ve kanunun ilgili maddesinde belirtildiği üzere “...bu kanunun öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere Esnaf Ahilik Sandığı kurulmuştur” şeklinde mevcut politikaya ilişkin düzenleme yapılmıştır. Kanunun ilgili maddesinde belirtildiği üzere belli başlı şartlar sunması, prim ödeme sayısına göre yararlanma süreleri; en az 180 gün en fazla 300 gün olması, işsizlik ödeneğinin günlük ortalama kazancın %40’ı olması ve %80’i geçmemesi gibi sınırlar dahilinde uygulaması planlanmıştır. “6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler, köy ve mahalle muhtarları ile tarımsal faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere” ibaresiyle bazı çalışanların kapsam dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır. (6824 sayılı kanun/ek md.6) Kanun 2017 yılında kabul edilmiş olmasına rağmen uygulanması 7491 sayılı kanunla 31.12.2024 tarihine ertelenmiştir. (7491 sayılı kanun/ md.84) Devam eden süreçte “5/12/2024 tarihli ve 7537 sayılı Kanunun 24’üncü maddesiyle, bu fıkroda yer alan “31/12/2024” ibaresi “1/1/2028” şeklinde değiştirilmiştir.” (4447 sayılı kanun geçici Madde 22- (Ek:25/3/2020-7226/17 md)) Dolayısıyla Ahilik ve Esnaf sandığının uygulanması tekrar 1/1/2028 tarihine ertelenmiştir.

Tablo-1 ‘de görüleceği üzere karşılaştırmalı olarak düşünüldüğünde en fazla 300 (10 ay) gün olması yani özellikle Almanya’ da (24 ay), İtalya (12 ay), İspanya (24 ay), Finlandiya (500 gün), İsveç (450 gün) gibi sürelerle göre bir nebze kısa devam sürdüğü anlaşılmaktadır. Ödenek miktarları bakımından referans gelire göre %70-80 gibi oranlarda ödemeler yapılmaktadır, ya da Fransa istisnai bir örnek olarak sabit 800 avro olarak uygulamaktadır Türkiye’de aylık asgari ücretin brüt tutarının %80’ini geçemeyecek şekilde bir üst sınır koyulması diğer ülkelere göre bir nebze ödeneklerin düşük seviyede kaldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu limitler/süreler sosyal politikalar açısından tartışmalı konulardır sosyal yardımların olumsuz yanlarından sayılan tembelliğe sevk etmesi ve bağımlılık yaratması gibi etkiler de ödenek miktarları ve sürelerinin değerlendirilmesinde göz önünde tutulması gerekmektedir. (Taşçı, 2008:3-5)

5.3 Esnaf Ahilik Sandığı Uygulamasının Muhtemel Sosyo-Ekonomik Etkileri

Türkiye ‘de işsizlik sigortasının uygulanması bakımından değerlendirildiğinde 1999 yılında kabul edilen 4447 sayılı kanun ile işsizlik sigortası çalışma mevzuatına getirilmiş ve 2011 yılında yapılan değişiklikle birlikte “isteğe bağlı sigortalıları” kapsayarak uygulama genişletilmiştir. Çalışan statüsü bakımından önemli bir adım olarak görülen ve bağımsız çalışanlara hitap eden Ahilik ve Esnaf sandığı uygulaması ile işsizlik sigortası bakımından yelpazenin/kapsamın genişlediği görülmektedir. Değinildiği üzere refah hizmetlerinden yararlananlar arasında farklılıkların bulunduğunu ifade eden “olgunlaşmamış model” kriterinin iyileştirilmesine yönelik ve sosyal yardımların “boşlukları doldurmasına” yönelik önemli bir adım olarak görülmektedir.

Benzer şekilde EYT problemi için de Türkiye’nin yaşadığı önemli bir sorun olan mevcut 7438 sayılı kanun düzenlenmesinden sonra EYT’den yararlanamayanların (kanun bir gün süreyle kaçırınlar) beklentiler oluşturması bir sorun olarak ifade edilmiştir.(Bülbül, 2023:19) Benzer bir durum ise esnaf ahilik sandığı açısından da gündeme gelebilir çünkü belli başlı kişiler kanun metninde belirtildiği üzere (jokey ve antrenörler, köy ve mahalle muhtarları ile tarımsal faaliyette bulunanlar) kapsam dışı bırakılmıştır ve kısmen çalışmada değinilen “yaralananlar ve yararlanmayanlar” sorununa mesnet oluşturması uygulamanın getireceği bir negatif yön izlenimi vermektedir.

Refah hizmetlerinin uygulanmasında; “sosyal yardım” yapmanın olumlu yönleri olduğu ifade edilmiştir; *boşlukları tamamlayıcı olması*, *“tasarruf sağlama yönü”*, *“psiko-sosyal faydaları ve diğer olumlu yönleri”* olumlu etkiler olarak değerlendirilmiştir (Taşçı, 2008:3-4). İşsiz kalan bağımsız çalışanlar açısından tasarruf sağlama fonksiyonuna ve sosyal dışlanmaya maruz kalmasının önlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Psiko-sosyal boyutuna değinmek gerekirse refah hizmetlerinin maddi getirisisin yanı sıra uygulamanın manevi getirilerine de değinmek gerekmektedir. Sosyal güvenliğin temelde somut ve soyut iki boyutu olduğu ifade edilmiştir; soyut boyutu ise somut boyutunun *“sağlanan hizmetler ve parasal ödemeler”* unsurlarını ifade ederken *“tehlikenin zararlarına maruz kalmadan, gelecek endişesi duymama, zararlarının karşılanacağını bilmekten kaynaklanan rahatlık hali”* ifade ettiği ve genel anlamda bu yardımlardan yararlanan kişilerin huzurunu sağlamada refah hizmetlerinin rol aldığı ifade edilmiştir. (Erol, 2019:2) Bu bağlamda ise sosyal güvenliğin “milli güvenlik” fonksiyonu ile de bir ilişki kurulabilir sosyal güvenliğin milli güvenlik fonksiyonu refah hizmetlerinden yararlanan kişilerin insana ihtiyaç duymadan devletten alacağı yardımın vatandaşlık bağıını güçlendirmesi bakımından önem arz etmektedir. (Arıcı, 2015:39) ABD örneğinde ifade edildiği üzere geleneksel (tipik) çalışma biçiminden atipik biçimine geçişte sosyal politikanın değişime ayak uyduramaması dolayısıyla geç kalması geleneksel yapıya hitap eden uygulamaların mevcut belirsizlik sorununu derinleştirmiştir, her ne kadar “ Ahilik ve Esnaf sandığı” uygulama tarihi açısından ertelenmiş olsa dahi hem mevcut çalışanlar hem de gelecek için dijitalleşmenin devam edeceği düşünüldüğünde belirsizliklerin giderilmesi ve güvence sağlanması bakımından atılmış önemli bir adım niteliği kazanmaktadır.

6.Sonuç

Sosyal politika temelinde devlet tarafından sağlanan ve sosyal riskleri bir önleme, tazmin etme hedefleri bulunan önemli bir kamu politikasıdır. Nüfus, istihdam, küreselleşme gibi önemli dinamiklerin de etkisi sosyal risklerin ülkelere ve çağa göre farklılaşması olağan bir durumdur ve söz konusu durum sosyal politikaya dinamiklik özelliği de kazandırmaktadır. Özellikle sanayi devrimiyle başlayan süreçte işçi-işveren ilişkilerinin sosyal politikanın ve sosyal güvenliğin dar anlamlarıyla özdeşleştiği görülmektedir. Özellikle refah devletinin altın çağı olarak nitelendirilen 1945-1975 arası dönemde ücretlilerin oranının %90 seviyesine ulaşması bağımlı çalışan nüfusunun önemini otaya koymaktadır. Bağımlı çalışanlara sunulan refah hizmetlerinin nüfusun büyük bir bölümüne hitap ettiği anlaşılmaktadır. Çalışmanın konusu olan bağımsız çalışanların sosyal güvenliği bakımından değerlendirildiğinde 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartve 1996 tarihli Gözden geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartında işsizlik riskinin bağımlı çalışanlar ekseninde şekillendiği görüldüğü ve bu bakımdan bağımlı çalışanların ikinci planda kaldığı anlaşılmaktadır. 2008 yılında yaşanan kriz sonrası dönemde ve pandemi süreciyle daha çok hissedilen dijitalleşme adımları ve GİG ekonomisinin yükselişiyle birlikte “bağımsız çalışan” statüsü daha çok önem kazanmıştır. Bu yönde Avrupa Birliği ‘de bağımsız çalışanların sosyal güvenliği ile ilgili farkındalık oluşturmuştur ve ülkelerde isteğe bağlı/zorunlu ya da hem isteğe bağlı hem zorunlu uygulamaların bir arada görüldüğü bağımsız çalışanlara yönelik işsizlik sigortası politikaları uygulanmaktadır.

Refah rejimleri açısından değerlendirildiğinde özellikle yüksek düzeyde standart sağlayan ülkelerde bağımlı ve bağımsız çalışanlar ülkelerin refah hizmetlerini “evrenselci” karakterde sağlamasından dolayı tüm çalışanlar (bağımlı/bağımsız) işsizlik sigortasından “eşit” yani herhangi bir fark gözetmeksizin yararlanmaktadır. Liberal refah rejiminde ise bağımsız çalışanlar ve bağımlı çalışanlar arasında farklılık bulunmaktadır. Bağımsız çalışanlar genel olarak düşük düzeyde primsiz (gelir testine dayalı) yardımlardan yararlanırken bağımlı çalışanlar hem primli hem primsiz uygulamalardan yararlanmaktadır ve bu durum bir farklılık doğurmaktadır. Muhafazakâr-Korporist ve Güney Akdeniz rejiminde ülkeler benzer özellikler sergilerken yararlananlar arasında farklılıkların bulunması iki rejiminde temel özelliğidir fakat farklılıklar Güney Akdeniz refah rejiminde daha keskin görülmektedir.

Türkiye’de ise 4447 sayılı kanunla 1999 yılında işsizlik sigortası uygulaması mevzuata girmiştir ve devam eden süreçte torba kanun ile getirilen değişiklik ile “isteğe bağlı sigortalılar” kapsama alınarak işsizlik sigortası kapsamı daha da genişletilmiştir fakat söz konusu uygulamalar “Esnaf Ahilik Sandığı” uygulaması çıkana kadar ki süreçte bağımsız çalışanların kapsama alınmaması Türk çalışma mevzuatında bir boşluk olarak görülmektedir. Esnaf ahilik sandığının kurulması bu boşluğun doldurulması yolunda atılmış önemli bir adımdır.

Esnaf Ahilik Sandığı’nın önemli özelliklerine değinilirse Türk sosyal güvenlik sisteminde primli sistem içinde yer almaktadır ve dolayısıyla çoğu ülkede uygulandığı gibi zorunluluk esasına dayanmaktadır. Prim esasına

dayandığı için prim ödemeyenlerin yararlanmadığı bir uygulamadır dolayısıyla “evrenselci” kapsamdan uzak bir görünüm sergilemektedir. En fazla yararlanma süresi 300 gün (10 ay) olarak kanun tarafından düzenlenmiştir söz konusu süre Almanya ‘nın (24 ay), Portekiz (24 ay) gibi sürelerine göre bir nebze düşük kaldığı görülmektedir. Diğer önemli bir unsur ödenek miktarlarıdır bazı ülkelerde (İsveç, İtalya, İspanya) referans gelire göre %70-80 gibi oranlarda ödenen imkanları mevcutken Türkiye’de aylık asgari ücretin brüt tutarının %80’ini geçememesi referans dönemde asgari ücretten fazla geliri olan bireylerin üst limite sınırlı düzeyde ödenek sunulması bazı önemli özellikler olarak görülmektedir. Türkiye’nin refah rejimlerinde belli başlı kaynaklar tarafından ifade edilen “olgunlaşmamış model” özelliği düşünüldüğünde bazı grupları kapsam dışı bırakmasına rağmen bağımsız çalışanların Ahilik ve Esnaf sandığıyla işsizlik güvencesine kavuşturulması önemli bir iyileşme adımı olarak görülmektedir. Ayrıca sosyal güvenliğin somut boyutuna hitap eden maddi boyutunun yansira geleceğe yönelik belirsizliklerin giderilmesini ifade eden sosyal güvenliğin soyut boyutu bakımından da uygulama önemlidir. Bu bağlamda bireyin insana muhtaçlıktan kurtarılmasını ve devletten aldığı refah hizmetlerinin vatandaşlık bağıını güçlendirmesi bakımından sosyal güvenliğin “milli güvenlik” fonksiyonuna katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bir örneğe değinilecek olursa Türkiye’de Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) sorunu gündemi uzun süre işgal etmiş kronik bir sorunken 7438 sayılı kanunla söz konusu sorunun çözümüne yönelik bir adım atılmıştır fakat ilgili kanun bir günle kaçırınlar gibi yeni gruplar içi bir beklenti oluşturmuştur. Ahilik ve Esnaf sandığı ise açıkça belli gruplar (jokey ve antrenörler, köy ve mahalle muhtarları ile tarımsal faaliyette bulunanlar) kapsam dışında bırakması söz konusu kapsam dışı kalmış gruplar bakımından yeni bir beklenti oluşmasını tetikleyebilir. Söz konusu duruma diğer bir örnek ise çalışmada ABD örneğinde değinildiği üzere platform çalışanlarının statüsünün belirsizliğidir eğer platform çalışanların hitap eden ve hem bağımlı-hem bağımsız çalışandan farklı farklı bir statüde olduğunu belirtilen ayrı bir yasal düzenleme gelecekte yapılacak olursa hukuken işsizlik sigortasından yararlanıp/ yararlanamama durumu yeni bir beklenti ve çalışma hayatı sorunu olarak gündeme gelmesi olasıdır fakat olası kanun içeriğinde işsizlik sigortasına atıf verilerek yapılacak bir düzenleme bu belirsizliğin giderilmesi yolunda önemli bir adım olabilir. Ayrıca işsizlik sigortası bakımından yapılan bir değerlendirme de 1999 yılından itibaren önce bağımlı çalışanlara hitap eden uygulama isteğe bağlı sigortalıların kapsama alınmasıyla kapsamı genişletilmiş ve bu kapsam bağımsız çalışanları da kapsayarak kapsam önceki duruma göre daha da genişletilmiştir. Ahilik ve esnaf sandığı özellikle kalkınma planında değinildiği üzere gelecekte bağımsız çalışanların artacağı kabul edildiğinde sosyal risk olması muhtemel bağımsız çalışanların korunması açısından son derece önemlidir. Sosyal politikanın kapsayıcı özelliği düşünüldüğünde sosyal adaletin ve bütünleşmenin sağlanması, gelir dağılımına katkı sağlaması, vatandaşlık bağıını güçlendirmesi bakımından ve gelecekte dijitalleşmenin artışına bağlı olarak platform çalışanlarının varlığını artırarak devam ettirmesi durumunda oluşacak olan ihtiyaca cevap vermesi gibi unsurlar bakımından “Ahilik ve Esnaf Sandığı” önemli bir adım olarak görülmektedir.

Kaynakça

- Akputat, Köme, A. (2019). “Bağımsız Çalışanların İşsizlik Sigortası: Esnaf Ahilik Sandığı Sigortası”, Sicil İş Hukuku Dergisi , s.41, 2019, ss.166-182.
- Andersen, G. E. (1990). *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Princeton University Press.
- Arıcı, K. (2015). *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*, Gazi Kitabevi.
- Avrupa Birliği Resmî Gazetesi, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content>.
- Beytar, E. (2023). “Platform Çalışması: Çalışan Statüsünün Belirlenmesi Sorunu”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c.8, S.1, ss.239-66.
- Bülbül, G., O. (2023). “Çözümün Getirdiği Yeni Sorun ve Riskler Bağlamında Emeklilikte Yaşa Takılma”, Çimento İşveren Dergisi”, c.37, S.3, ss.20-25.
- CIPD (2023). *The Gig Economy: What Does it Really Look Like*, Policy Report.
- Effinger, B. P. (2005). "Culture and Welfare State Policies: Reflections on a Complex Interrelation", *Journal of Social Policy*, c.34, S.1, ss.3-20.
- Erol, S., I. (2019). “Sosyal Güvenlik Sistemi: Sosyal Sigorta, Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Bileşenleri Bağlamında”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2019, s.23, ss.1-14.
- Ertürk, O., Ö. (2024). “Çalışma İlişkilerinin Dönüşümü ile Oluşan Bir Ara Kategori: Ekonomik Olarak Bağımlı Çalışanlar ve İtalyan Hukuku Örneği Üzerinden Türk Hukukuna İlişkin Değerlendirmeler”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c.9, S.2, ss.689-740.

- Eurofound (2024), Self-employment in the EU: Job quality and developments in social protection, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- European Commission. (2018) Finland: New forms of unemployment protection for the self-employed ESPN Flash Report :1
- Friedman, G. (2014). “Workers Without Employers: Shadow Corporations and The Rise of The Gig Economy”, Review of Keynesian Economics, c.2, S.2, ss.171-188.
- Gal, J. (2010). “Is There an Extended Family of Mediterranean Welfare States?”, Journal of European Social Policy, c.20, s.4, ss.283–300.
- Istrate, E., Harris, J. (2017). *The Future of Work: The Rise of the Gig Economy*, Naco Counties Futures Lab.
- Janadari, M. P. N., Preena, G. R. (2020). *The Gig Economy and Workforce*, In Contemporary Developments in Human Resource Management, M. P. N. Janadari (ed.), ss.1-14. Sri Lanka: Department of Human Resource Management Faculty of Commerce and Management Studies University of Kelaniya.
- Kazak, İ. (2012). “İşçi Sendikalarının Tarihi Gelişimi (İngiltere Örneği)”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, sy. 37-38, 2012, ss.63-81.
- Kılıç, M. (2017). “Sosyal Güvenlik Hakkının Kapsamı ve Sınırı”, İş ve Hayat, c.3, s.5, ss.378-398.
- OECD (2019). *The Missing Entrepreneurs Policies for Inclusive Entrepreneurship*
- Özdemir, S. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*, İTO.
- Öztepe, D.,N., Akbaş, S. (2018). “Türkiye’de Kendi Adına ve Hesabına Çalışanların Sosyal Güvenliği”, Sosyal Güvenlik Dergisi, c.8, S.1, ss.67-94.
- Powell, M., Yörük, E. (2017). “Straddling Two Continents and Beyond Three Worlds? The Case of Turkey’s Welfare Regime, New Perspectives on Turkey”, c.57, ss.85-114.
- Reisman, D. (2001). *Richard Titmuss Welfare and Society Second Edition*, Palgrave Macmillan
- Resmî gazete, 4447 Sayılı *İşsizlik Sigortası Kanunu*, s.23810, c.39, 8/9/1999.
- Resmî gazete, 5510 *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu*, s.26200, c.45, 31/5/2006.
- Resmî gazete, 6824 Sayılı *Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, S.30001, 23/2/2017
- Resmî Gazete, 7491 Sayılı *Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*, S.32413, 28/12/2023.
- Seyyar, A. (2008). *Sosyal Siyaset Terimleri Ansiklopedik Sözlük*, Sakarya Yayıncılık.
- Seyyar, A. (2011). *Sosyal Politika Bilimine Giriş*, Sakarya Yayıncılık
- Spasova, S., Bouget, D., Ghailani, D., & Vanhercke, B. (2019). Self-Employment and Social Protection: Understanding Variations Between Welfare Regimes. Journal of Poverty and Social Justice, c.27,S.2,ss.157-175, 2025
- Spicker, P. (2000). *The Welfare State: A General Theory*, Sage Publications.
- Spicker, P. (2014). *Social Policy: Theory and Practice third edition*, Policy Press.
- Taşçı, F. (2008). “Sosyal Yardım Yapma (Ma)Gerekçeleri Üzerine Yaklaşımlar”, Kamu-İş, c.9, S.4, ss.1-17. Topalhan, T. (2015). *Endüstri İlişkileri*, Matser Yayıncılık.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). Unedic, Europ’Info. (2023). *Unemployment Insurance in Europe Self-Employed Workers*.

İnternet kaynakları

<https://data.worldbank.org>

<https://eur-lex.europa.eu>

<https://www.acas.org.uk/employment-status>

<https://www.ilo.org/digital-labour-platforms>

<https://www.oecd.org/en/data/indicators/self-employment-rate.html>.

Research Article

Refah Rejimlerinde Bağımsız Çalışanların İşsizlik Sigortası: Türkiye Örneği

Unemployment Insurance for the Self-Employed in Welfare Regimes: The Case of Turkey

Yavuz Selim KAYMAZ

Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi

İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

yavuzselimkymz@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0698-9011>

Extended Summary

The labor relations have always played role on society structures with different types and as a concept “labor” has always been a controversial issue according to societies’ perception ways as from slavery to holiness. Before the industrial revolution in the agricultural society era the dependent work was not a highlighting dynamic as there was no factorization, automation ultimately no urbanization. The strong role of family as an institution played frontline actor therefore there was no need for state intervention. The industrial revolution leded a significant transformation of society, and huge “dependent worker” population emerged, and harsh work conditions was expressed as sweatshops. In the following period at the golden age (1945-1975) of the welfare state the proportion of dependent workers reached to %90 of total workers which indicates the importance of social rights that lead to gain on the axis of labor relations. Aforementioned situations obviously indicate that labor therefore modes of production have an influence on the structure of society. Meanwhile one prominent issue to clarify the status of workers which is defined with various approaches such as “dependent and self-employed”, or “employee”, “worker”, self-employment” are some classifications have been put forward was also mentioned in the study. Narrow sense of both social policy and social security strongly addresses labor relations than it gained to broad sense encompassing whole society such as disadvantage or other private groups. Unemployment as a significant issue of countries also has social and economic costs which may emerge both in developing and developed countries. To combat unemployment risk, governments, implement active/passive employment policies. The unemployment insurance as a passive employment insurance also takes place in ILO convention no.102 which Turkey is party. There have been forward various approaches to workers’ status such as dependent workers, self-employed, employers. Some agreements such as the European Social Charter (1961) and the Revised European Social Charter (1996), widely addressing the dependent workers, mean that self-employed workers were neglected. In this context, in terms of narrow sense of social policy derives from labor relations significantly addresses the reproduction of labor force.

Social problems/risks may occur in different forms in countries therefore implemented policies may differ according to government preferences which indicate dynamic feature of social policy while some countries implement pronatalist policies the others implement antinatalist policies is an example. Another point is about scope of services while Scandinavian countries have universalist structures, the others may have selective/residual and while some countries strongly prefer state as a welfare resource the liberal countries may allow market to take wider role.

The welfare regime which is clustering transaction makes contribution to understanding and comparing public policies by generating causal relationships. As Andersen expresses in his work about welfare clusters; social democrat, liberal, are some welfare regimes and some country examples take place to make comparison. Welfare regime is a clustering transaction which may encompass various countries, also built on identified criteria including welfare sources (state, market), scope of services, (selective/universal) ideologies are some major examples. Welfare of society is the avowed aim of social policy uses identified applications such as social insurance, social assistance are some examples to support social integration in the axis of equity. Self-

employed people as a prominent issue have become more popular after the 2008 economic crisis and following period the covid-19 period which almost addresses the gig economy which has relationship with consumer behaviors, also gave birth of platform workers with the rise of digitalization and mentioned facts lead to rise of self-employed which has become global trend and expected to keep increasing. Roughly to be considered; countries implement self-employed unemployment insurance “optional”, “compulsory” and “both optional/compulsory” in three ways with different compensation rates/periods. At this point the aim of the study is to clarify Turkey’s policy about self-employed unemployment insurance by comparing various regime country polices and to predict which impacts may emerge for future in Turkey. The increase in self-employment is an inevitable issue of our era and for the future and as a socio-economic risk unemployment may influence self-employment as seen as other work status’ therefore self-employed should be another field of social policy thanks to the rise of gig economy. The platform workers also controversial issue in Turkish legal system and is also expected be seen more sharply in future. While some agreements hadn’t included self-employed in the past, European Union and Turkey’s development plan emphasize the significance of self-employed to be protected, and its trend seems to increase in future. The statistical data sheds light on Turkey’s need about self-employed insurance when Turkey is compared with countries from different welfare clusters the self-employed rates in Turkey take wider proportion while Sweden, Germany, France has approximately %10-20 self-employed workers Turkey’s rate is approximately %30. The aim of the study to concentrate on the current situation of unemployment insurance by referring period and amount of benefits some points to be revealed both in Turkey and in other countries which take place in various welfare clusters. With the law no 4447, the unemployment insurance has entered to Turkey’s labor life in compulsory scheme, and as a social insurance with premium payments also excluded “self-employed” and “voluntary social insurance” which is prominent pillar of Turkish social security system. In 2011 an important step to expand the scope of unemployment insurance in Turkey “voluntary social insurance” was taken to the system while the self-employed was neglected. At the same time another passive employment policy is unemployment assistance has never been implemented in Turkish social security system. Tradesmen Ahi Fund for self-employed in Turkey the most concrete step which was arranged in 2017 in the law no 4447 and postponed several times to 1/1/2025 and then to 1/1/2028. After encompassing the “voluntary social insurance” the scope of unemployment insurance expanded. In terms of its structure, the “Tradesmen and Ahi Fund” is not an optional policy as compulsory policy it depends on contributions, seems it is far away from universalist structure. Another point about the Tradesmen Ahi Fund is the compensation period limited by 10 months and compensation benefit is limited to 80% of the gross of the minimum wage, and the exclusion of some groups mentioned in the law seems highlighting major points. With another perspective long-time and high-level compensation may create addiction and promote laziness which are some negative impacts of welfare services, so the mentioned criteria are controversial issues. In terms of socio-economic impacts there are several points to be emphasized. The expansion of the law’s scope is significant step for integration and to support social justice which are main objectives of social policy also one of the positive impacts of social assistance is “filling the gaps” which is about broad sense of social policy. While the mentioned situations play role preventing “beneficiaries-non beneficiaries” problem which may led to sharp polarization in a society. Another point is the emergence of new expectations which may come from groups that the mentioned law does not include. Another point to be emphasized is the “national security” function which is strong adherence to social security which is about citizenship status and the moral dimension of social security. As in dependent workers also self-employed status about welfare services which are implemented to citizens in need strengthens the sense of citizenship.